

УДК 338.48 (045)

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНОГО СЕРВІСУ
ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

**кандидат технічних наук, Коноваленко О.Д., Курінна А.О.,
Кантемирова Е.Р.**

Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського, Україна, Кременчук

Сільський зелений туризм виступає дієвим інструментом створення нових робочих місць та розвитку інфраструктури регіонів. В статті досліджені основні типи сільського туризму. Досліджено особливості сільського зеленого туризму та його вплив на зайнятість населення. Розглянуті особливості туристичних послуг на території ландшафтного парку „Кременчуцькі плавні”. Запропоновані заходи щодо підвищення ефективності логістичного сервісу туристичних послуг на регіональному рівні.

Ключові слова: сільський зелений туризм, туристичний продукт, туристична послуга, цінова стратегія, рослинний та тваринний світ, логістичний сервіс, регіональний рівень.

PhD in Technical Sciences, Konovalenko O.D., Kurinna A.O., Kantemirova E.R. The improvement of the efficiency of logistics services in touristic industry at regional level/ Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Ukraine, Kremenchuk

Green rural tourism is an effective instrument for workplaces creation and regional infrastructure development. The article explores the main types of rural tourism.

The peculiarities of tourist services on the territory of the „Kremenchuk Plavni” landscape park have been analyzed. Some measures concerning

the improvement of the efficiency of logistics services in touristic industry at regional level hav been proposed.

Key words: rural green tourism, price strategy, rural tourism service, green tourism issue, the plant and animal world, logistics services, regional level

Вступ. Ключовим фактором забезпечення надійності функціонування національного господарства та переходу до сталого розвитку економіки України є активна розбудова не лише промислово-виробничого комплексу, а й туристично-рекреаційних комплексів України.

Розвиток туризму в економіці країни особливо актуальний, оскільки саме завдяки туризмові можна поліпшити соціально-економічну ситуацію в цілому. Сфера туризму підтримує майже 50 суміжних галузей та створює додаткові місця. Один турист дає роботу 10 особам [3]. Створення одного робочого місця в туризмі в 20 раз дешевше, аніж у промисловості. В широкому розумінні туристичну галузь можна визначити як міжгалузевий комплекс, який включає транспортні та туристичні підприємства; підприємства, пов'язані з туризмом; широку сферу послуг, якими користується турист [7].

Сільський туризм – це проведення вільного часу в сільському середовищі, якому притаманна відповідна забудова, сільський побут, мальовничий ландшафт. Сільський зелений туризм поєднує в собі заняття у вигляді пішохідних і кінних прогулянок, спортивних та оздоровчих подорожей, які відбуваються у сільській місцевості серед живої зеленої природи. Так, іспанський дослідник Монтанер Хо Монтехано відмічає, що „зелений туризм” – це „діяльність, що відбувається у контакті з природою, життям у таборах або поселеннях. Ця діяльність поєднана із сільськогосподарськими роботами,

знайомством із життям сільських поселень, пішими екскурсіями, вивченням флори і фауни [6, 8].

Сільський зелений туризм, поєднуючи в собі деякі складові інших видів туризму, виступає як вид проведення вільного часу як стаціонарного відпочинку у сільській місцевості з невеликими радіальними маршрутами [5].

Постановка проблеми. Сільський туризм швидко розвивається в Україні протягом останніх 10 років. Товарна і цінова політика в сфері сільського туризму спрямована на розробку привабливого туристичного продукту для вітчизняних та іноземних споживачів. Тому актуальним питанням постає питання розробки ефективної стратегії логістичного сервісу туристичних послуг на Полтавщині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі проблеми розвитку галузі туризму і її вплив на економічну складову держави досліджувались в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених – Н. Ольє, Р. Ланкар, Й. Рота, Г. Рігер, Д. Ісмаєв, Д. Стеченко [4]; М. Черета, Л. Бухаріна [11].

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення економічних і екологічних аспектів розвитку рекреаційного туризму Полтавщини в умовах сталого розвитку регіонів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Логістична та товарна політика в сфері сільського туризму спрямована на розробку привабливого туристичного продукту сільського туризму для вітчизняних та іноземних споживачів.

У основі будь-яких туристичних послуг лежить необхідність задоволення якої-небудь потреби це можливе при ефективному логістичному сервісі туристичних послуг.

На Полтавщині діють 74 садиби зеленого туризму. Серед цих садиб у Великобагачанському районі – 5 садиб, Диканський район – 18

садиб, Кременчуцький район – 3 садиби, Миргородський район – 15 садиб, Новосанжарський район – 5 садиб, Пирятинський район – 2 садиби, Полтавський район – 6 садиб, Шишацький район – 1 садиба, Гадяцький район – 2 садиби, Глобинський район – 1 садиба, Зінківський район – 2 садиби, Козельщанський район – 4 садиби, Котелевський район – 3 садиби, Лохвицький район – 2 садиби, Лубенський район – 5 садиб [9, 10].

Яскравим представником сільського зеленого туризму в Кременчуцькому районі виступає заміський кластер – дім сільського зеленого туризму, правдивої їжі, органік-товарів, етно-просвітництва, еко-освіти і відпочинку – Кантрі Хауз (Country House).

Садиба має вигідне територіальне розміщення – між містом Кременчуком та ландшафтним заказником загальнодержавного значення „Білецьківські плавні”, який є складовою ландшафтного парку „Кременчуцькі плавні”. Це дає змогу відпочивальникам поєднувати тихий сільський відпочинок на природі з принадами розважальних закладів сучасного міста. Туристи можуть ознайомитись з пам’ятками природи, архітектури м. Кременчука та району.

Для туристів екскурсії та прогулянки круглий рік, бо неподалік садиби – заплави річки Дніпро, сосновий та змішаний ліс. До складу заказника входять острови Зелений, Динька, Фантазія, які в також можете відвідати. Пропонуються наступні маршрути:

Категорія екскурсії: *оглядова*.

Маршрут 1: Острови Зелений – Динька – Шаламай – Стрілечий-II – Шаламай-II. Транспортне забезпечення: теплохід. Тривалість – 3-5 год. Чисельність групи – 20-30 чол.

Маршрут 2: Острів Шаламай. Екскурсія пішохідна. Тривалість до 8 год. Чисельність групи – до 20 чол.

Маршрут 3: Кантарьове річище. Експедиція пішохідна. Тривалість – до 12 год. Чисельність групи – до 20 чол.

Категорія екскурсії: *туристична*¹.

Маршрут 1: Кільцевий: база – острів Ерік – Гатки – база. Транспортне забезпечення: 4-6 весельний ял. Тривалість – 2 доби. Чисельність – 3-4 екіпажі.

Маршрут 2: Кільцевий, протоками Старого річища. Транспортне забезпечення – туристичні або спортивні байдарки. Тривалість – до 12 год. Чисельність – 3-4 екіпажі.

Маршрут 3: персональні туристичні тури. Транспортне забезпечення: катер, моторний човен, яхта. Тривалість – до 5 діб. Чисельність – до 5 екіпажів.

Категорія екскурсії: *спортивна*².

Маршрут 1: Дніпродзержинське водосховище – р.Псьол. Транспортне забезпечення – туристичні або спортивні байдарки. Тривалість – до 6 год. Чисельність групи – 4-5 екіпажів.

Маршрут 2: острів Стрілечий-IV „Пряма лінія”. Транспортне забезпечення – на вибір учасників. Тривалість – до 6 год. Чисельність групи – до 10 чол.

^{1,2}(*Проходження туристичних і особливо спортивних маршрутів повинно здійснюватись під контролем спеціально підготовлених інструкторів*).

На цих маршрутах туристи знайомляться з осередком ландшафтного та біологічного різноманіття Середнього Придніпров'я – регіональним ландшафтним парком „Кременчуцькі плавні”.

Регіональний ландшафтний парк (РЛП) „Кременчуцькі плавні” був створений у 2001 р. на базі ландшафтного заказника. „Білецьківські плавні” та системи островів.

У складі парку за площею переважають водні ділянки (40 %). Серед суходільних угідь значні площі займають ліси (33%), болота – 7 %, інші угіддя – до 20 %. Специфічним є розподіл площ за зонами. Заповідна зона займає найбільшу площу (понад 60 % - 3346 га), оскільки до неї увійшов заказник „Білецьківські плавні”, а також острови Стрілечий-2, Стрілечий-4, Уступ, Гряда, та колишній гранітний кар’єр на острові Шаламай. Зона регульованої рекреації (277,6 га) включає мальовничі природні ділянки з високим рекреаційним потенціалом островів Шаламай, значну частину півострова Кантареве Річище, невеликі острівки між островами Гряда та Стрілечий-2. Господарська зона займає найменшу площу і охоплює декілька ділянок, роз’єднаних територіально: південну частину Кантарєвого Річища, південну частину півострова „Дачі Ринківського”.

Особливої уваги для туристів заслуговують острови. Із заходу на схід (від Білецьківських плавнів вниз по течії) острови утворюють такий ряд: Динька – Зелений – Шаламай – Стрілечий-2 – Стрілечий-4 – Гряда – Уступ.

Перші два острови входять до складу ландшафтного заказника „Білецьківські плавні”. Вони мають витягнуту форму, піщані береги, розташовані найближче до лівого берега, де стоїть місто.

Спільним для більшості островів є наявність заток з гідрофільною рослинністю та риси „окультурення” за рахунок планових посадок лісгоспу.

Острів Стрілечий-2 репрезентує типові угруповання піщаних лук та заплавних лісів – осокірників, білотоплевих та біловербових. Піщані ділянки зачагарниковані вербою гостролистою. Серед розрідженого трав’яного покриву трапляються очиток шестирядний та пурпуровий – малопоширені види рослин.

Острів Стрілечий-4 має погорбований рельєф. На піщаних грядках є ділянки соснових насаджень віком до 40 років, в тому числі культури сосни Банкса. На зниженнях – лісові ділянки тополі білої, чорної, тремтячої, верби білої. На зволжених ділянках високе покриття утворюють спорові рослини – хвощ лучний, прирічковий, папороть болотна. На одній з таких ділянок виявлена одна з найчисельніших популяцій в Середньому Придніпров'ї та на Полтавщині реліктової папороті – вужачки звичайної. Цей вид вказувався ще з 20-х років на островах Середнього Придніпров'я.

Острів Уступ знаходиться в східній частині заказної зони. Острів має велику затоку, яка вклинюється у сушу до центральної частини. Вона оточена угрупованнями рогозу вузьколистого, омегу водяного, м'яти водяної, цикути отруйної. Вздовж затоки у вигляді плям утворює угруповання осока гостра та побережна. Влітку мілководдя вкриті майже суцільним килимом сальвінії плаваючої. У посушливі роки вони майже висихають, і тоді сальвінія на ґрунті. На вологих ділянках тополевих лісів домінує болотна папороть. У підліску чимало аморфи кущової, місцями чагарниковий ярус утворюють крушина ламка, свидина криваво-червона. В лісі виявлено виноград лісовий, який плодоносить.

Острів Гряда має видовжину форму. Лучні ділянки чергуються з лісовими в прирічищній частині. Поряд з природними видами (тополя чорна, біла, тремтяча, верба біла, ламка) в дерев'яному ярусі трапляються рослини американського походження – клен американський, в чагарнику – аморфа. Цікавим ботанічним явищем є зарості винограду лісового, який в'ється по стовбухах тополь на висоту до 15 м. Діаметр стовбурів ліани досягає 12 см, виноград квітує, плодоносить. Піднесена піщана гряда із заростями верби гостролистої має набір типових посухостійких видів рослин, таких як кунічник

наземний, келерія струнка, очиток шестирядний, жито лісове. Острів майже не зазнає антропогенного впливу.

Острів Шаламай – один з найбільших островів ландшафтного парку. Територію острова перетинає насипна дорога. У західній частині вглиб острова проходить мальовнича затока. Значні площі займають піщані луки з угрупованнями тонконогу вузьколистого, келерії стрункої, очитку шестирядного. На вологих зниженнях поширені угруповання осоки гостровидної, рогозу вузьколистого, лепехи звичайної – малопоширеної рослини в районі парку. Ландшафтну унікальність острова, як і парку у цілому, визначають гранітні відслоєння в місці, де раніше існував кар'єр. Граніти є осередком рідкісних для Полтавщини петрофітних видів, зокрема, очитку Борисової, гвоздики південнобузької, а також епілітних лишайників, які утворюють різнокольорові плями, коричневі – листуватий лишайник пармелія темно-бура, світло-зелені – хсантопармелія, попелясто-зеленуваті – леканора настінна, темно-сірі плями – накипні лишайники з родів леканора, леціделла та ін. А на корі тополь кольорові візерунки утворюють епіфітні лишайники, яких тут найбільше різноманіття з усієї території парку (56 видів), що обумовлено оптимальними умовами зволоження повітря та різноманіттям субстратів: попелясто-сірі слані пармелії борозенчастої, фісції зірчастої, фісконії порохнистої, жовто-оранжеві – ксанторії настінної, темно-сірі – кущистого лишайника анаптіхії війкової, попелясто-зелені лопаті – евернії сливової, шкірясті – рамаліни.

На півострові Кантареве Річище чергуються ділянки справжніх лучних ценозів з піщаними. місцями підвищені гриви зайняті культурами сосни з розрідженим трав'яним покривом із злаків – костриці Беккера, червоної, овечої. На зниженнях сформовані заболочені ділянки з домінуванням очерету звичайного, рогозу

вузьколистого, лепешняку великого, та з участю типових вологолюбивих супутників – плакуна верболистого, калюжниці болотної, веху широколистого, аврану лікарського, чистецю болотного.

Плавневий комплекс РЛП утворений численними старицями, затоками, які характеризуються різними стадіями заростанням. Водна рослинність зосереджена здебільшого в заплавах водоймах, оскільки в протоках на її розвиток негативно впливає коливання рівня води.

Фауна хребетних тварин включає близько 237 видів наземних хребетних, які об'єднані у 28 рядів, 65 родин та 158 родів. Серед них відмічено 21 вид, занесений до Червоної книги України, 4 види, занесені до Європейського червоного списку, та 25 рідкісних для території області.

Найчисленніші тут птахи, яких можна зустріти до 187 видів. Серед них відмічено 17 видів, занесених до Червоної книги України, 2 види, занесені до Європейського червоного списку, та 22 - рідкісних для Полтавщини. причому орлан-білохвіст одночасно включений до Червоної книги та Європейського червоного списку.

Лучно-степовий комплекс представлений 29 видами. У гніздовий сезон зустрічаються 11 видів, в тому числі такі, як просянка (РР) та деркач. Кількість рідкісних видів зростає під час прольоту за рахунок лунів – лугового (РР) та польового, лежня (останній вид, можливо тут гніздує).

Серед ссавців відмічено 3 види, занесені до Європейського червоного списку (вушан звичайний, видра, сліпак звичайний) та 3 види, рідкісні для території Полтавщини (хом'ячок сірий, вовчки – лісовий та горішниковий).

З 8 видів плазунів, що тут мешкають, 2 види – гадюка степова та мідянка – занесені до Червоної книги України. Земноводні представлені 9 широко поширеними видами.

Молодші школярі (діти від 7 до 12 років) мають змогу поєднувати відпочинок з розвитком у „Зеленій школі”. Заняття в школі з цікавої ботаніки та знайомство з тваринним світом проходять один раз в тиждень. В невимушеній формі діти проводять дослідницькі експерименти на міні-городах, під час еко-вечоринок, та в процесі спостережень за птахами, комахами, знайомляться на практиці з основами флористики та ландшафтного дизайну.

Висновки. В галузі сільського зеленого туризму Полтавщини проблемним сьогодні є неефективне та нераціональне використання відповідних ресурсів, сьогоднішній рівень розвитку туристичної індустрії не відповідає наявному потенціалу. Формування логістичного туристичного сервісу споживачів туристичних послуг необхідно розглядати як структурний елемент, інтегрований зовнішнім середовищем у логістичну систему.

Література:

1. Бухаріна Л.М. *Розробка стратегії розвитку сфери туризму в Україні* / Л.М. Бухаріна // *Економіка та держава*. – 2009. – № 1. – С. 103–105.
2. Любіцева О.О. *Методика розробки турів: навчальний посібник [текст]* / О.О. Любіцева. – К.: «Альтерпрес», 2008. – 104 с.
3. Любіцева О.О. *Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти)* / О.О. Любіцева. – К.: «Альтерпрес», 2005. – 436 с.
4. Стеченко Д.М. *Передумови і напрями формування туристичного ринку в Україні* / Д.М. Стеченко // *Туризм: Теорія і практика*. – 2005. – № 1. – С. 5–11.
5. Черета М. *Членство в ЄС дає можливість розвитку туристичної галузі України* / М. Черета // *Зеркало недели*. – 2007. – 1 декаб. – С. 11.

6. Sznajder M. *Agroturystyka* / M. Sznajder, L. Przezbyrska. – Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2006.
7. Офіційний сайт Світової організації туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.world-tourism.org](http://www.world-tourism.org).
8. Джафар Джафари. Феноменология туризма: сайт «туристический вестник» [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourvest.ru/articles/article0003>.
9. Офіційний сайт Асоціації лідерів тур бізнесу України Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.altu.com.ua/news>.
10. Полтавщина туристична: Садиби сільського зеленого туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poltava-tour.gov.ua/page/sadibi-silskogo-zelenogo-turizmu>.
11. Рутинський М.Й. Сільський туризм: навчальний посібник [текст]/ Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. – К.: Знання, 2006. – 271 с.

References:

1. Buharina L.M. (2009). *Rozrobka strategiyi rozvitku sferi turizmu v Ukrayini, Ekonomika ta derzhava, no. 1, s. 103–105.*
2. Lyubitseva O.O. (2008). *Metodika rozrobki turiv: navchalniy posibnik, Alterpres, Kiev, 104 s.*
3. Lyubitseva O.O. (2005). *Rinok turistichnih poslug (geoprostorovi aspekti), Alterpres, Kiev, 436 s.*
4. Stechenko D.M. (2005). *Peredumovi i napryami formuvannya turistichnogo rinku v Ukrayini, Turizm: Teoriya i praktika, no. 1, s. 5–11.*
5. Chereda M. (2007). *Chlenstvo v ES dae mozhlivist rozvitku turistichnoyi galuzi Ukrayini, Zerkalo nedeli, 1 dekabrya, s. 11.*
6. Sznajder M., Przezbyrska, L. (2006). *Agroturystyka, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.*
7. Ofitsiyiniy sayt Svitovoyi organizatsiyi turizmu [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: [http:// www.world-tourism.org](http://www.world-tourism.org).

8. Dzhafar Dzhafari. *Fenomenologiya turizma: sayt «turisticheskiy vestnik» [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.tourvest.ru/articles/article0003>.*
9. *Ofitsiyiniy sayt Asotsiatsiyi lideriv turbiznesu Ukrayini [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.altu.com.ua/news>.*
10. *Poltavschina turistichna: Sadibi silskogo zelenogo turizmu [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://poltava-tour.gov.ua/page/sadibi-silskogo-zelenogo-turizmu>.*
11. *Rutinskiy M.Y., Zinko, Yu.V. (2006). Silskiy turizm: navchalniy posibnik [tekst] , Znannya, Kiev, 271 s.*